

KOHTUOTSUSE KOOSTAMISE LÜHISOOVITUSED

TSIVIILASJAS

Koostanud kohtunik Kaupo Paal

Kinnitatud koostamisnõukogu otsusega 16.09.2024

Kohtuotsuse kirjutamise protsess algab (hagi)avalduse saabumisest kohtusse ja kohtu poolt läbi viidav menetlus peab looma tingimused seadusliku ja põhjendatud otsuse kirjutamiseks. Oluline ei ole mitte ainult see, mis on lõpplahendis kirjas, aga ka see, et enne otsuseni jõudmist tehti kõik selleks vajalik.

I Enne otsuse kuulutamist tehtavad menetlustoimingud

Kohtuotsuse kirjutamisel peab kohtunik veenduma, et kõik vajalikud menetlustoimingud, mis tuleb enne otsuseni jõudmist teha, on korralikult läbi viidud. Juhul, kui midagi vajalikku on jäänud tegemata, tuleb hinnata, kas vastavad küsimused saab lahendada otsuses või tuleb menetlus uuendada. Selleks, et menetlus oleks võimalikult lühike ja nii kohtult kui ka menetlusosalistelt võimalikult vähe aega nõudev, tuleb nõutavad menetlustoimingud teha võimalikult varajases menetlusstaadiumis ja selliselt, et neid ei tuleks korrata. Kõik nõutud menetlustoimingud tuleb dokumenteerida, sest nende tegemist saab hinnata üldjuhul vaid toimiku pinnalt.

Kohtuniku tegevus peab (hagi)avalduse kohtusse laekumisest alates olema konkreetne, korrastatud, järjekindel ja pidev. Kohtunik peab tegema või hoolitsema selle eest, et tema menetlusgrupp teeks iga järgneva menetlustoimingu kohe, kui selleks avaneb võimalus, et menetlus ei seisaks kohtu taga. Igal toimingul ja tegevusel, mida kohus teeb, on kindel eesmärk.

Tsiviilasja lahendamisel on kohtuniku eesmärk:

- kaitsta menetlusosaliste õigusi;
- öelda menetlusosalistele, mida nad peavad menetluses tegema ja teha tsiviilasja materjalide pinnalt seaduslik lahend;
- luua menetlusosalistele õigusrahu ja õiguskindlust;
- luua menetlusosalistele veendumus ja kindlus, et kõhule läheb konkreetne vaidlus korda, et kohus süveneb kohtuasja igasse detaili, et kohtunikul on asja lahendamiseks piisavalt aega, et kohus on asjatundlik, mõistev ja inimlik.

Me kõik tahame, et Eestis oleks hooliv, inimeste muredesse süvenev, asjatundlik, inimlik, mõistev, asjatundlik ja piisavalt kiiresti tegutsev kohus. Ainult meie, kohtunikud, saame seda Eesti inimestele pakkuda. Ja seda saab teha iga konkreetse kohtuasja lahendamise kaudu, mida meie lahendame. Seda, milline kohus on, tunnetab inimene kohtuga kokku puutumisel. Need kokkupuuted on kohtuotsus aga ka kohtuistung, kõik määrused jm juhised ja korraldused, mida kohtunik (kas isiklikult või kohtuametniku vahendusel) inimestele annab, aga ka see kas kohtunik lahendab asju järjekindlalt ja piisavalt kiiresti.

Tsiviilasja lahendamise eesmärgid kitsamalt:

- lahendada poolte vaidlus (tervikuna, ka siis, kui konkreetne ts asi hõlmab vaid osa vaidlusest), kas kokkuleppe sõlmimise teel või otsusega;
- koostada loogiline, õige, arusaadav kohtuotsus, millega saaks mõista ja leppida ka see menetlusosaline, kelle kahjuks lahend tehti;
- lahendada asi selliselt, et samas asjas ei saaks enam uuesti kohtusse pöörduda;
- teha lahend, mis võimaldaks tõhusa täitemenetluse läbiviimist (eelkõige resolutsioon, aga ka hagi tagamine);
- teha lahend, mis jääb kõrgema astme kohtus jõusse.

II Seega, enne kui kohus määrab asja arutamine lõpetada, tuleb õiges menetlusetapis (esimesel võimalusel aga ka otsuse kirjutamisel uuesti) kontrollida järgmisi küsimusi:

1. Kas menetlusosalised on teovõimelised ja endiselt olemas?
2. Kas menetlusosaliste esindajatel on olemas kehtiv esindusõigus?
3. Kas hagihind on õigesti määratud?
4. Kas riigilõiv on kõikidelt nõuetelt tasutud (kuigi vähem makstud riigilõivu võib ka välja mõista otsuses või eraldi määruses)?
5. Kas asi on kohtualluvuse järgi võetud õigesti selle kohtu menetlusse?
6. Ega ei esine TsMS §-s 423 sätestatud menetlust välistavaid asjaolusid (kohustuslik kohtueelne menetlus? Varasem lahend samas asjas)?
8. Kas kõik menetlusosalised on saanud oma seisukohti avaldada kõikides küsimustes, mida menetluses arvestatakse (sh hagitäiendused jmt) ja kas kõik taotlused on lahendatud?
9. Kas nõue on selge ja põhimõtteliselt rahuldatav? Kui nõue täitmist ei võimalda, tuleb hagejale anda võimalus nõuet korrigeerida.
10. Selgitamiskohustus täidetud ja dokumenteeritud (st pooltele on selge, milliseid asjaolusid nad peavad tõendama)?
11. Kas kõik menetlusosaliste avaldused, väited ja taotlused on arusaadavad?
12. Kas omaksvõtt piisavalt selge või tuleks üle küsida?
13. Kas iga tõendi osas on teada, millise faktiväite tõendamiseks on see esitatud?
14. Kas kohtul oleks põhjust teha menetlusosalisele ettepanek esitada täiendavaid tõendeid?
15. Kas kõikide kohtuistungite protokollid on olemas ja allkirjastatud (parem hilja kui üldse mitte)?
16. Kas kõikide ärajäänud ja edasi lükatud istungite ärajäämine ja edasilükkamine on toimikus kajastatud?
17. Kas menetlusosaliste paljususe korral on menetluses loodud selgus selles, milline nõue on millise hageja poolt millise või milliste kostjate suhtes esitatud?

Kui kõik eelnevad küsimused on üle kontrollitud, saab määrata kohtuotsuse kuulutamise aja ja peale seda saab asuda kohtuotsust kirjutama.

III Kohtuotsuses peab olema:

1. Sissejuhatus (sisaldab TsMS §-s 442 sätestatud andmeid. Nende andmete puhul tuleb kontrollida, et andmed on otsuse tegemise ajal õiged).
 - 1.1. Tsiviilasja hind. Kui asjas on mitu kostjat või mitu hagejat, kes esitavad erinevaid nõudeid, on ka mitu hagihinda, mis tuleb eraldi välja tuua. Kui hageja ei ole hagihinda määranud õigesti, tuleb hagihind kindlaks määrata otsuses või eraldi määruses; uut hagihinda tuleb kohtul põhjendada.

- 1.2. Hagi ese, tavaliselt tsiviilasja pealkirjana. Näiteks *A hagi B vastu kindlustuslepingust tuleneva hüvitise väljamaksmise nõudes või korteriühistu X hagi Y-i suhtes majandamiskulude nõudes.* Kui öeldakse lihtsalt võlanõue, siis see ei täida vastavate andmete esitamise eesmärki. Kohtunik ei ole pealkirjastamisel seotud kantselei algse pealkirjaga. Pealkirjast võiks saada aru, mis laadi vaidlusega on tegemist.
- 1.3. Menetlusosaliste ja nende esindajate andmed võiks märkida nii lühidalt kui võimalik. Seadus nõuab menetlusosaliste nimesid ja isiku- või registrikoode ja esindajate nimesid. Menetlusosaliste aadresse ei ole reeglina vaja märkida, kui seadusest ei tulene teisiti. Ka esindajate advokaadibüroode nimetusi ega kontaktandmeid ei ole vaja märkida (mida vähem andmeid, seda väiksem tõenäosus, et midagi on valesti või et midagi otsuse kuulutamise ajaks muutub). Kirjas peaks olema ka menetlusosalise protsessuaalne staatus (hageja, kostja 1; kostja 2; iseseisva nõudeta kolmas isik kostja poolel). Esindajate puhul tuleks märkida, kas tegemist on seadusliku esindajaga või tehingulise esindajaga (tehinguline esindaja on nii advokaat kui ka näiteks alaneja sugulane, kui esindamine põhineb volitusel). Advokaadi puhul võiks märkida, et tegemist on advokaadiga.
- 1.4. Tagaseljaotsus ja õigeksvõtmisel põhinev otsus tuleb sissejuhatuses (soovitavalt riigivapi all oleva kirja „KOHTUOTSUS“ ja „Eesti Vabariigi nimel“ all ära märkida.

2. Resolutsioon.

2.1. Info hagi rahuldamise kohta. Resolutsiooni esimene punkt võiks olla see, kus öeldakse, kas hagi rahuldatakse täielikult, osaliselt või jäetakse hagi rahuldamata. Juhul, kui menetluses on mitu nõuet, tuleb iga nõude osas selgelt ära tuua, kas nõue rahuldatakse täielikult, osaliselt või jäetakse rahuldamata. Näiteks *„Rahuldada korteriühistu X poolt hr Y-i vastu perioodi mai 2012 kuni oktoober 2013 eest esitatud majandamiskulude nõudes esitatud hagi.“* Kui tegemist on osaotsusega või vaheotsusega, peaks tulema siin selgus, mis osas asja menetlus jätkub vms.

2.2. Nõude rahuldamisel määratav kohtulik käsutus. Juhul, kui sooritushagi kasvõi osaliselt rahuldatakse, siis peavad otsuses olema punktid, mille alusel saaks kostja suhtes täitemenetluse läbi viia. Tuleks juhinduda TMS §-des 178 jj sõnastusest. Need on need laused, mis algavad vastavalt nõude sisule näiteks, kas *„välja mõista“*; *„kohustada kostjat üle andma“* jne. Kohus on seotud hageja nõudega. Kui hageja nõue täitemenetlust ei võimaldaks, võib kohus menetluses ise korrektse nõude välja pakkuda. Juhul, kui hageja jääb endale kindlaks ja taotleb sellises sõnastuses hagi rahuldamist, mis täitmist ei võimalda, võib kohus peale selgitamist kaaluda hagi läbivaatamata jätmist. See osa kohtuotsuse resolutsioonist on sama oluline ka siis, kui tegemist ei ole sooritushagiga.

Nii sooritushagi, kujundushagi kui ka tuvastushagi resolutsiooni puhul peaks kohtunik (kohe asja menetlusse võtmisel aga ka otsuse kirjutamisel) tegema testi, kas:

-selline lause võimaldab efektiivse täitemenetluse läbiviimist (sooritushagi puhul), st mille sooritamist täpselt hageja (tulevane sissenõudja) kohtutäituri kaudu täitemenetluses kostjalt (täitemenetluse võlgnikult) nõuda saab. Kas kostja peab täitemenetluses soorituse ise tegema või saab täitur täita soorituse kostja eest. Kas sooritus on piisavalt selge, ega kostja ei saa väita, et kohustus on juba täidetud jne.

-selline lause määratleb piisavalt selgesti ja kõikehõlmavalt selle õigussuhte sisu, mis poolte vahel kehtib või mis ei kehti (tuvastushagi puhul);

-on selge, mis õigussuhe milliseks kohtuotsusega kujundatakse (kujundushagi).

2.2.1. Sooritushagi resolutsioon

2.2.1.1. Raha maksmisele suunatud hagi resolutsioon. Selgelt peab olema näha, milline rahasumma mõistetakse välja. Kui mingilt summalt mõistetakse välja ka viivis, siis saab selguse mõttes kasutada mõistet „põhivõlg“. Kui mõistetakse välja viivist, tuleb märkida, milliselt summat viivist ja mis ajast alates millise muutujana arvestatakse. Viivis ja muud summad tuleb summaarselt välja arvestada kohtuotsuse tegemise aja seisuga (so seaduses sätestatud soovituslik nõue, erandid ei ole välistatud).

Kui tegemist on raha riigi tuludesse väljamõistva lahendiga TsMS § 179 tähenduses, tuleb lahendis märkida viivise maksmise kohustus TsMS § 179 lg-s 9 sätestatud viisil, samuti kohustuse täitmise aeg (TsMS § 179 lg 5). Selgus tuleb luua ka riigi tuludesse raha väljamõistmise peale kaebamise osas (TsMS § 179 lg 3).

2.2.1.2. Toimingu tegemiseks või toimingust hoidumiseks kohustav resolutsioon. Kohustus peab olema piisavalt selge. Resolutsiooni sõnastus peab olema selline, et viidaks miinimumini võimalus hilisemateks vaidlusteks kohustuse sisu või täitmise üle. Vajadusel võib kohtuotsuse resolutsioon sisaldada ja jooniseid (näiteks, kui kostjat kohustatakse mingi parkimisala piiri ületamisest hoidumiseks).

2.2.1.3. Tahteavalduse andmiseks kohustava lahendi resolutsioon. Kohus peab resolutsioonis sellise tahteavalduse täpselt formuleerima. Näiteks „*Kohustada kostjat, hr X-i andma järgmise sisuga tahteavaldused: „Hr X-i tahteavaldus asjaõiguslepingu sõlmimiseks, milles hr X lepib hr Y-ga (hageja) kokku selles, et X-i asemel läheb kinnisasja, mille registriosa nr on 555, omandiõigus Y-le üle. Hr X-i nõusolek (KRS § 34¹lg 1 tähenduses) kinnisasja, mille registriosa nr on 555, teises jaoks kehtiva omanikukande (kanne nr 1) kustutamiseks, mille kohaselt on kinnisasja omanik hr X, ja uue kande tegemiseks, millega kantakse omanikuna kinnistusraamatusse hr Y isikukood zzz, elukoht Tallinn.*“ Tahteavalduse andmiseks kohustamisel on TsÜS § 68 lg 5 toime.

Tahteavalduste andmiseks saab kohustada üksnes kostjat ja mitte hagejat ega kolmandat isikut. Kompromiss võib sisaldada mõlema poole tahteavaldusi. Kui tahteavalduse tegemiseks kohustatud pool esitab nõudele vastuväite, et nõude eelduseks olevad tingimused on täitmata (nt ostuhind tasumata), peab kohus selle vastuväitega arvestama ja selle põhjendatuse korral peab kohus seadma tahteavalduse andmise sõltuvusse vastava tingimuse täitmisest. Sellise tingimusliku kohustamise puhul peaks kohus reeglina määrama ka aja, mille jooksul hageja peab kostjale raha maksma või muu soorituse täitma (näiteks kahe kuu jooksul kohtuotsuse jõustumisest alates). Sellega seoses tuleks märkida, et kui hageja selle aja jooksul omapoolset kohustust ei täida, ei saa hageja hiljem kostjalt tahteavalduste andmist nõuda. Näiteks: „*Kohustada kostjat resolutsiooni eelmises punktis nimetatud tahteavalduste andmiseks üksnes tingimusel, et hageja tasub kostjale 120 000 eurot hiljemalt 60 päeva jooksul käesoleva otsuse jõustumisest alates.*“ Kohus saab seda teha siiski vaid poole taotlusel. Kui pool ütleb lihtsalt segaselt, et „see ei ole küll õige, kui hageja saab maja aga mina raha ei saa“, peab kohus kostjalt küsima, kas te soovite, et juhul, kui kohus peaks hagi rahuldama, siis seaks kohus seadma kostja tahteavalduse andmiseks kohustamise sõltuvusse sellest, et hageja maksab teile ostuhinna summas 120 000 eurot.

2.2.2. Tuvastushagi resolutsioon. Tuvastushagi saab esitada TsMS §-s 368 alusel kas õigussuhte olemasolu või puudumise tuvastamiseks või tuvastamaks, kas täitedokumendist tuleneb hagejale mingi konkreetne õigus või kohustus. Ei saa tuvastada näiteks üürilepingu mingi kuupäevaga ülesütlemise avalduse tühisust (tuvastada saab, et poolte vaheline üürileping kehtib või lõppes hiljem). Kohtu poolt tuvastatava õigussuhte sõnastus peab olema võimalikult täpne.

2.2.3. Kujundushagi resolutsioon. Saab kõne alla tulla üksnes siis, kui mingi õigussuhte tekkimine, muutumine või lõppemine sõltub otseselt kohtuotsuse jõustumisest (näiteks abielu lahutus jõustub lahutava kohtuotsuse jõustumisega, täitemenetlus tunnistatakse

lubamatuks vastava kohtuotsuse jõustumisega). Vastava resolutsiooni koostamisel tuleb lähtuda kitsalt sellest õigusnormist, mis näeb õigussuhte kohtuotsuse tegemisest sõltumise ette.

2.3. Otsuse täitmise korra kindlaksmääramine. Tuleb panna üksnes juhul, kui otsus tuleb täita üldisest erinevalt või mingil spetsiifilisel viisil. Sellega tuleb olla ettevaatlik. Kuigi TsMS-i kohaselt võib kohus kindlaks määrata otsuse täitmise korra, tuleb veenduda, et kohus seda tehes ei rikuks menetlusosalise õigusi ning ei võtaks menetlusosaliselt (tavaliselt hagejalt) midagi sellist ära, mis olemuslikult hagejale materiaaõiguse järgi kuulub (näiteks on kaheldav, kas kohus saab lükata kohtuotsuse täitmise korra kindlaksmääramise õigusele tuginedes edasi raha maksmise tähtpäeva, kui kohustus on materiaaõiguse järgi juba sissenõutavaks muutunud). See tähendab, et TsMS annab kohtule nõ tehnilise õiguse otsuse täitmise korda resolutsioonis käsitleda, see, millal ja kuidas tuleb kohustus täita, tuleneb materiaaõigusest ja kohus peab nendesse piiridesse.

2.4. Veel lahendamata taotluste ja menetluslike küsimuste lahendamine. Kuivõrd kohtuotsus võiks olla viimane asjas tehtav lahend, võib kohtuotsusega samas menetluskulude dokumendis lahendada ka menetluslike küsimusi, mida tuleks muidu lahendada määrusega. Näiteks protokollide parandamise taotlus, tähtaja pikendamise taotluse rahuldamata jätmine, hilinemisega esitatud tõendite tagastamine, täiendava riigilõivu väljamõistmine, hagi hinna määramine, hagi tagamise tühistamine vms. Juhul, kui kohus on varasemas menetluses hagi taganud ja kui kohus jätab hagi tagamise kohtuotsuse täitmise eesmärgil jõusse, tuleb seda kohtuotsuse resolutsioonis eraldi märkida (näiteks: „Jätta jõusse käesolevas tsiviilasjas Harju Maakohtu 03.03.2012.a määrusega rakendatud hagi tagamine, millega seati kostjale kuuluvale kinnisasjale, mille registriori nr on 555, kohtulik hüpoteek.“). Otsus on viimane koht, kus neid küsimusi lahendada saab.

2.5. Menetluskulude jaotus või menetluskulude summaarne kindlaksmääramine. Reeglina tuleb kohtul menetluskulud lõpplahendis summaarselt kindlaks määrata ja välja mõista. Juhul, kui pool, kelle kasuks jaotus määrati, menetluskulusid ei kandnud, tuleb märkida, et mitte mõista vastava menetlusosalise kasuks kulusid välja (viitab kulude lõplikule lahendamisele). Kui kohus menetluskulusid summaarselt kindlaks ei määra, tuleb selgelt märkida, et see jäetakse nõ jätkumenetlusele, selleks, et vältida küsimust, kas kohus menetluskulude summaarse kindlaksmääramise unustas või oli see kohtu teadlik otsustus.

2.6. Lihtmenetluses edasikaebamise loa andmine või mitteandmine (vt TsMS § 442 lg 10). Kohus peab iga tsiviilasja puhul teadvustama, kas tegemist on lihtmenetluse asjaga või mitte. Lihtmenetluse asi on iga tsiviilasi, mis vastab seaduses sätestatud lihtmenetluse määratlusele (TsMS § 405 lg 1). Kui tegemist on lihtmenetluse asjaga ja kui maakohus tahab anda luba edasikaebamiseks, siis tuleb seda teha resolutsioonis. Kui maakohus edasikaebamise luba ei anna, siis kehtib seaduses sätestatud regulatsioon (TsMS § 637 lg 2¹), st et menetlusosaline võib küll üldises korras apellatsioonkaebuse esitada, kuid ringkonnakohtus võtab kaebuse menetluse üksnes TsMS § 637 lg-s 2¹ sätestatud aluse esinemise korral. Viimane on mitte maakohtu käsutus, vaid seaduses sätestatud tagajärg, mida võiks menetlusosalistele selgitada, aga selle võiks märkida resolutsioonile järgneva edasikaebamise korra selgituse juures (vt järgmine punkt).

2.7. Edasikaebamise kord, tähtaeg, apellatsioonimenetluses istungi taotlemise selgitus, menetlusabi taotlemise kord (vt TsMS § 442 lg 6 ja TsMS § 187 lg 6). See informatsioon ei ole resolutsiooni osa, vaid on kohtu selgitused, mille kohus annab resolutsiooni juures. See tähendab, et see võiks olla resolutsiooni järel ja resolutsioon võiks olla natuke rohkem rõhutatult. Näiteks et resolutsioon on nõ rasvases kirjas ja need selgitused mitte vms.

3. Kohtuotsuse kirjeldav osa (vt ka TsMS § 442 lg 7). Kirjeldav osa võiks alata selliselt, et: „*Hageja esitas xx.yy.zzzz.a Xxx Maakohtusse hagi, milles palus...* (siia kirja panna nõue, mille rahuldamist hageja palus näiteks *kostjalt välja mõista Tammsaare tee 104 korter 5 majandamiskulude võlgnevus perioodi mai 2024 kuni oktoober 2024 eest summas 412 eurot*). Kirjeldava osa alguses võib esmakordsel mainimisel ära markeerida menetlusosaliste nimetused, mida lahendis läbivalt kasutatakse nende tähistamiseks (hagimenetluses nt kostja 1, kostja 2; hagita menetluses nt ema, isa jne). Kui hageja muutis nõuet, siis võiks järgneda see, et „*peale hagi muutmist või täpsustamist on hageja lõplik nõue...*“. Juhul, kui see võib aegumise või nõude esitamise lubatavuse tõttu tähendust omada, võib ka kuupäevaliselt ära tuua, millal hageja nõuet muutis või täiendava nõude esitas, sest määrav on see, mis kuupäeval hageja konkreetse nõudega ja konkreetses suuruses kohtusse pöördus. Seejärel tuleb lühidalt esitada hageja poolt kohtu ette toodud faktiväited, mille tõttu hageja leiab, et tema nõue peaks kostja suhtes rahuldamisele kuuluma. Seejuures ei ole määrav, kas need faktiväited ka tõendamist leiavad või üldse vaidlusaluseks osutuvad, sest sellega tegeletakse kohtuotsuses hiljem. Kõik hageja väited tuleb esitada kokkuvõtlikult, loogilises järjestuses ja ühekorraga. Reeglina ei ole määrav, kas hageja esitas väited hagiavalduses, hagiavalduse täpsustuses, puuduste kõrvaldamiseks koostatud menetluskokkulepõhises dokumendis, kostja vastusele esitatud vastuses, kohtuistungil vms. Kõik ülevõtte info, millel olulist tähendust ei ole, tuleks välja jätta. Kui hageja esitab menetluses vastuväited kostja väidetele, tuleks need esile tuua hageja positsiooni juures. Näiteks *vastuseks kostja aegumise vastuväitele väitis hageja, et aegumine oli 15.01.2021-20.10.2021 peatunud, sest pooled pidasid sellel perioodil läbirääkimisi*.

Seejärel tuleks esitada kostja positsioon. See võiks alata nii, et: „*Kostja vaidles hagile vastu*“ (või vaidles osaliselt vastu) (st kõigepealt peaks olema selge, kas kostja menetluse lõpuks, st asja arutamise lõpetamise seisuga, vaidles haginõudele osaliselt või täielikult vastu või võttis hagi osaliselt või täielikult õigeks).

Siis võiks esitada kostja vastuväited (kostja vaidleb vastu kas sellele, et hagi aluseks olevad asjaolud esinevad - pooled lepingut ei sõlminud, kostja ei ole raha saanud, kostja vastutuse aluseks olevat tegu toime ei pannud jne või esinevad mingid nõ „iseseisvad vastuväited“, mis nõude rahuldamise võiksid välistada - nõue on aegunud, nõue on täitmise tõttu lõppenud, leping on ülesütlemise tõttu lõppenud, nõue on hea usu põhimõtte vastane, kostja esitab menetluses protsessuaalse tasaarvestuse vastuväite jne). Seejuures tuleb lühidalt esitada kostja vastuväited, millele tuginedes kostja oma vastuväited esitas.

Kohtuotsuse kirjeldav osa võiks olla koostatud selliselt, et olulised asjaolud esitatakse otsuses vaid üks kord ning kirjeldav ja põhjendav osa üksteist ei kordaks.

Kirjeldav osa ei ole kronoloogiline kohtumenetluse ümberjutustus vaid kohtuniku poolt tehtav kokkuvõte, kus märgitakse ära hageja nõue ja hageja faktiväited, kostja vastuväited ja faktiväited, millele kostja vastuväited tuginevad. Kirjeldava osa ärajätmisega ka siis, kui seadus seda lubab, tuleb olla ettevaatlik, kuna kirjeldava osata ei pruugi olla selge, millist nõuet otsusega lahendati. Tungivalt soovitatav on igas otsuses (sh ka tagaseljaotsuses) ja menetlust lõpetavas lõpplahendis (määruses) esitada kirjeldav osa. Kirjeldava osa üks oluline funktsioon on, et edaspidi saaks ilma toimingute tuvastada, mis nõuet on kohus menetlenud ja millise nõude osas lahendi teinud. See, millise nõude ja millises osas kohus menetlusse võttis (aegumine) ja millistel asjaoludel, kelle vahel ja millises osas kohus lõpplahendiga lahendas, määrab asja lahendanud kohus. See on oluline edaspidi, kui tuleb hinnata mh näiteks menetlusse võtmisest keeldumine või asja läbivaatamata jätmise aluseid (sama asja uuesti menetlemise keeldu tõttu (vt TsMS § 371 lg 1 p 4)).

Kui menetluse käigu esile toomiseks ei ole erilist põhjust, tuleks sellest hoiduda. **Menetluse käigu kirjeldus** võib olla oluline näiteks siis, kui asjas on menetlus taastatud, asi on eraldatud, liidetud, asi on käinud kõrgemas kohtuastmes ja sealt on tulnud kohustuslikke juhiseid vms.

Kohtuotsuse kirjeldav osa ei tohi reeglina olla nõ *copy- paste* meetodil menetlusosaliste menetlusedokumentidest kokku tõstetud tekst. Kirjeldav osa peab olema võimalikult lühike ja kokkuvõtte sellest, mida kohus sai aru, et mis nõude hageja esitas, mis asjaoludele hageja tugines, kas kostja võttis hagi õigeks ja millele tuginedes kostja hagile vastu vaidles. Kirjeldav osa võiks olla koostatud selliselt nagu eesistuja kohtunik kannaks kollektiivses kohtus kohtukoosseisule tsiviilasja asjaolud ette selliselt, et kohtukoosseis saaks ülevaate kõikidest asjaoludest, mis asja lahendamist mõjutavad. Kirjeldava osa puhul peaks kohtunik tegema testi, et kas midagi saab sealt ära jätta, kokku võtta, lühemalt eitada selliselt, et kõik oluline oleks olemas. Kohtunik peab endale ka asjas loogilise selguse looma. Paarikümne korra järel hakkavad kirjeldavad osad muutuma lühemaks, loogiliseks ja kokkuvõtlikuks!

4. Kohtuotsuse põhjendav osa (vt ka TsMS § 442 lg 8).

4.1. Põhjendav osa võiks alata sellega, et kohus määratleb, mis nõudega võiks olla tegemist. Kui menetluses esitatakse mitu nõuet, tuleks alustada sissejuhatava lausega, kus kohus kirjutab, millises järjekorras ta nõudeid lahendama asub. Iga nõude osas tuleb kohtul kõigepealt lühidalt määratleda, millised nõuded võiksid hageja esitatud faktiväidete pinnalt kõne alla tulla. Esmane hageja faktiväidete pinnalt tehtav võimalike nõuete määratlemine võiks välja näha näiteks selliselt: „*Hageja esitas kahju hüvitamise nõude, mille alusena tugines sellele, et hageja ja kostja vahel oli leping, ning et kostja rikkus hageja suhtes kohustusi, mis võisid tuleneda lepingust, aga võivad olla käsitatavad ka lepinguväliste kohustustena. Seega võib hagi rahuldamisele kuuluda kas lepingu rikkumisest tuleneva kahju hüvitamise nõudena või kahju õigusvastasest tekitamisest tuleneva nõudena.*“

4.2. Järgnevalt märgib kohus, millise materiaalõigusnormi alusel hagi rahuldamisele kuuluda võib. See tähendab, et kohus märgib ära konkreetse seadusesätte, mis on nõudenorm. Kui hagi võib kuuluda rahuldamisele mitme nõudenormi alusel, tuleb erinevaid võimalikke nõudenorme analüüsida järjekorras. Mitte ühtegi vaidlust ei tohi lahendada nii, et kohus ei märgi nõudenormi, mille alusel hagi rahuldamist kaalutakse. Nõudenorm tuleks märkida ära kohe põhjendava osa alguses. Juhul, kui nõue võiks kuuluda rahuldamisele mitme nõudenormi alusel, võiks järjekord olla selline:

4.2.1 lepingulised nõuded

4.2.2 lepingu sarnastest võlasuhetest tulenevad nõuded (*culpa in contrahendo*, käsundita asjaajamine),

4.2.3 asjaõiguslikud nõuded,

4.2.4 kahju õigusvastasest tekitamisest ja alusetust rikastumisest tulenevad nõuded,

4.2.5 seadusest tulenevad nõudeid.

4.3. Järgnevalt tuleb määratleda nõudenormist tulenevad, nõude rahuldamise eeldused. Need peaksid tulenema materiaalõiguslikust nõudenormist, kuid vahel tulenevad eeldused ka mitmest seadusesättest kokku. See, mis on nõudenorm, mis on nõude eeldused, mis vastuväited ja kuidas jaguneb tõendamiskoormis, on tänaseks päris paljudes lahendites käsitletud ka Riigikohus. Kui tõendeid napib, tuleks siin määratleda ka see, kas tõendamiskoormis lasub hagejal või kostjal (üldreegel 230 lg 1, aga palju erisusi tuleneb ka materiaalõigusest).

4.4. Seejärel tuleb kontrollida iga eelduse olemasolu või puudumist ühekaupa. Kui kohus tuvastab mingi eelduse olemasolu, siis asub kohus järgmist eeldust kontrollima. Juhul, kui üks eeldus jääb tuvastamata, võib asuda seisukohale, et selle nõudenormi

alusel hagi rahuldamisele kuuluda ei saa. Kui kohtunik leiab, et esineb tõenäosus, et kõrgema astme kohus võib selle eelduse osas asuda teistsugusele seisukohale, siis ei pea kohtunik piirduma ühe eelduse puudumise tuvastamisega vaid võib ka tuvastada, et mitu eeldust on täitmata.

Eelduste kontrollimisel tuleb konkreetselt välja tuua menetlusosalise faktiväide, siis otsustada, kas see vajab tõendamist (kas see on asja lahendamise seisukohast oluline ja ega kohus ei loe asjaolu üldteadaolevaks või ega kostja ei võta faktiväidet omaks), seejärel märkida, millised tõendid on väite kinnituseks esitatud ja kuidas kohus neid hindab, ning lõpuks kirja panna kohtu järeldus tõendamisküsimuses ning sellele vastav õiguslik hinnang.

Asjaolude tuvastamisel tuleks kasutada selget ja arusaadavat sõnastust, millest järeldub üheselt, et kohus tuvastas asjaolu. Näiteks „*eespool toodust tulenevalt loeb kohus tuvastatuks, et kostja maksis hagejale 12.02.2024 sularahas 2300 eurot*“.

Hagimenetluses saab kohus lugeda asjaolu tuvastatuks siis, kui pool esitab vastavasisulise faktiväite. Vastaspoole poolt omaks võtmata ja üldtuntuks tunnistamata faktiväiteid peab hageja tõendama. Kohus peab iga faktiväite tõendatust eraldi analüüsima ja kirjutama, et *järgnevalt hindab kohus seda faktiväidet ja et kohus loeb selle hageja faktiväite tõendatuks selle tõendi alusel, sest... ja et kostja vastuväide ega vastutõend ei anna alust teistsuguse järelduse tegemiseks sest....* Faktiväidete tõendatuse otsustamise järel tuleb kohtul teha õiguslikud järeldused, näiteks tuvastanud, et hageja ei saanud kaupa kätte enne kindlat kuupäeva, tuleb kohtul otsustada, kas selline tarneaeg kujutas endast ka lepingu rikkumist. Kohtul tuleb hinnata, mis õigussuhe poolte vahel on ja mis õigusnorm kuulub kohaldamisele. Selle raames võtab kohus õiguslikud seisukohad, näiteks, kas poolte poolt allkirjastatud leping kehtib, kas tüüptingimus on tühine. Kohus teeb seda poolte taotlustest sõltumata.

4.5. Kui kostja esitas ka vastuväited hagile (nt aegumine, tasaarvestus jne), tuleb neid kontrollida siis, kui hagi muidu kuuluks rahuldamisele, st siis, kui hageja on kõik hagi rahuldamise eeldused kohtu ette toonud ja kohus loeb need tõendatuks. Konkreetne vastuväide võib hagi rahuldamise ilmselgelt välistada ning sellisel juhul ei pruugi hageja kõikide faktiväidete kontrollimine olla vajalik.

4.5.1. Aegumise vastuväide. Kohus määratleb esmalt nõude ja sellele vastava aegumistähtaja ning selle tähtaja kulgemise alguse. Kui hageja esitab aegumise peatumise või aegumise katkemise vastuväited, tuleb kohtul seejärel nendega tegeleda.

4.5.2. Hea usu põhimõtte vastasuse vastuväide. Kohtul tuleb esmalt kontrollida lahendust kehtiva materiaalõiguse järgi. Alles siis saab asuda hindama, kas see oleks hea usu põhimõtte vastane või mitte.

4.5.3. Tasaarvestuse vastuväide. Tasaarvestuse vastuväide kuulub kontrollimisele alles siis, kui hagi kuuluks rahuldamisele. Tasaarvestuse puhul tuleb eristada erinevaid olukordi: (1) kostja esitab vastuväite, et nõue on kas juba enne kohtumenetluse algust või kohtumenetluse ajal kostja poolt tehtud tasaarvestuse tõttu lõppenud. Sellisel juhul on sisuliselt tegemist kostja vastuväitega, et hageja nõue on lõppenud; (2) kostja esitab menetluses hagile vastuväitena protsessuaalse (tingimusliku) tasaarvestuse vastuväite, st kostja vaidleb hagile vastu, kuid teatab, et tingimusel, et kohus siiski hagi rahuldab, tasaarvestab ta enda nõude hageja poolt esitatud nõudega; (3) kostja esitab vastuhagi, milles palub rahasumma hagejalt välja mõista ning juhul, kui kohus peaks ka hagi rahuldama, siis tuleb kohtul kohtuotsuse resolutsioonis märkida, et rahuldada hagi summas 10 000 eurot ja rahuldada vastuhagi summas 8000 eurot ja tasaarvestada hageja

nõue kostja nõudega ja tasaarvestuse tulemusena mõista kostjalt hageja kasuks välja 2000 eurot. (5) Kohus rahuldab hagi üksnes väikeses osas ning seetõttu jätab suurema osa kostja menetluskuludest hageja kanda ning määrab menetluskulud summaarselt kindlaks ja kohtuotsuse resolutsioonis tasaarvestab kohtu poolt rahuldatud osas hageja nõude kostja kasuks välja mõistetud menetluskulude nõudega ning selle tulemusena mõistab ühelt poolelt teise kasuks välja summa, mis tasaarvestuse tagajärjel ei lõppenud.

4.5.4. Ülesütlemise tõttu lepingu lõppemise vastuväide. Esmalt tuleb kontrollida, kas poolte vahel oli leping (millele tugineb hageja) ning siis välja selgitada, kas leping lõppes ülesütlemise tõttu, st tuleb määratleda ülesütlemisõiguse alus ning hinnata, kas vastav alus esines.

4.5.5. Hagi on esitatud vale hageja poolt või vale kostja suhtes. Kohtul tuleb tuvastada, kas hageja ja kostja vahel oli mingi õigussuhe. Esmalt tuleb tuvastada, millise õigussuhte alusel saab nõue kõne alla tulla ning siis hinnata, kas hageja või kostja võiksid olla mingi õigussuhtega hõlmatud selliselt, et nad võiksid vastutada. Kohtul tuleks kaaluda ka keerulisemaid või harva esinevaid õigussuhteid; hagi võib jääda rahuldamata üksnes juhul, kui nõue ei saa mitte ühelgi alusel rahuldamisele kuuluda.

IV Soovitusi otsuse põhjendamisel

Kui hagi jääb rahuldamata näiteks põhjusel, et hageja ei ole toonud kohtu ette hagi rahuldamise eelduseks olevaid asjaolusid, saab kohus jätta hagi rahuldamata üksnes eeldusel, et kohus selgitas eelnevalt menetluses hagejale seda, et hageja peab vastava asjaolu kohtu ette tooma ja selle tõendama (asjaolu kohtu ette toomise kohustuse ja tõendamiskoormise jaotuse selgitamiskohustus). Juhul, kui hageja esitab otsuse peale apellatsioonkaebuse, võib osutuda kasulikuks, kui maakohus viitab otsuses toimiku lehekülje täpsusega, kus ta hagejale selgitamiskohustust täitis. Näiteks *hagi jääb rahuldamata põhjusel, et hageja ei tõendanud seda, et ta maksis kostjale raha. Kohus selgitas hagejale vastava asjaolu tõendamise kohustust 12.04.2024 kohtuistungil (vt 12.04.24 kohtuistungi protokoll lk 2 dtl 412)*. Sellest hoolimata ei esitanud hageja selle asjaolu tõendamiseks mitte ühtegi tõendit. Samasugust kohtupoolsele selgitamiskohustuse või ebaselguste kõrvaldamise kohustuse täitmisele on soovitatav viidata ka muudel juhtudel, kui kohtuotsus võiks kuuluda tühistamisele juhul kui kohus jättis menetluses mingi toimingu tegemata, selgitamiskohustuse täitmata või selguse loomata.

Kohtuotsuse tekst peab olema piisavalt liigendatud. Vältida tuleb liiga pikki lõike. Lõigud võiksid olla nummerdatud selliselt, et otsuse peale esitatavas kaebuses ja kõrgema astme kohtu otsuses oleks lihtne maakohtu otsuse konkreetsetele kohtadele viidata.

Seadustele viitamisel võiks esimesel korral, kus otsuses seaduse pealkirja mainitakse, kirjutada seaduse pealkiri välja ja peale seaduse pealkirja võiks kirjutada seaduse lühend sulgudes. Edasi võiks viidata üksnes seaduse lühendile. Seadusesätet ei ole vaja reeglina välja kirjutada, välja arvatud juhul, kui kohus tahab selgelt seadusesättega midagi põhjendada või rõhutada ja kui see seadusesätte tsiteerimisega ilusti õnnestub. Samas, ka siis, kui seadusesätet tsiteerida, siis võiks ebavajaliku osa tsitaadist välja jätta. Näiteks, kui ühes seadusesättes nimetatakse viite olukorda, millest vaid üks olukord konkreetse vaidluse raames rakendub, siis ülejäänud nelja olukorra kohtuotsuses lahtikirjutamine oleks „müra“ ja raskendaks kohtuotsuse mõistmist. Reeglina tuleks siiski seadusesätete kohtuotsusesse ümberkirjutamist vältida. Reeglina on seadusenormi oma sõnadega kokkuvõtmine arusaadavam.

Riigikohtu lahenditele viidata võiks siis, kui mingi konkreetne õiguslik järeldus või õiguslik konstruktsioon või juhis tuleneb selgesti Riigikohtu lahendist. Vältida tuleks selliseid viiteid

Riigikohtu lahenditele, milles Riigikohus konkreetses kohas seaduses sätestatule lisaks midagi täiendavalt ei ütle.

Otsuse tekstis tuleks vältida liiga pikki lauseid. Lühemad laused võimaldavad otsust lihtsamini mõista. Kui lause läheb liiga pikaks, tuleb üle vaadata, kas ühest lausest saab teha kaks või kolm või enam lauset. Näiteks, kas sinna, kus oli koma, saaks panna ehk punkti.

Tuleks vältida kantselliitlikku teksti. Kui saab midagi öelda inimlikumalt, lihtsamini ja ilma juriidiliste erialaterminitega, tuleks seda teha. Keeruliste erialaterminite või ka ladinakeelsete mõistete kasutamise korral tuleks kaaluda, kas on olemas ka eestikeelne vaste või seletus, mille saaks siis sulgudes mõiste lõppu lisada.

Otsuses tuleb eristada asjaolude tuvastamist ja asjaolude pinnalt õiguslike järelduste tegemist. Asjaolud peab hagimenetluses kohtu ette tooma pooled- kohus lahendab hagiastja üksnes menetlusosaliste poolt kohtu ette toodud asjaolude alusel. Samas lasub kohtul kohustus selgitada menetlusosalistele, mis asjaolud peavad nad kohtu ette tooma. Aga selle kas ja mis asjaolu pool kohtu ette toob, otsustab pool. Asjaolud tuvastab kohus üksnes siis, kui asjaolu omab asja lahendamisel tähendust, st kui kohus peab asjaolu esinemise või asjaolu puudumise korral otsustama teisiti. Asjaolu tuvastamisel hindab kohus, ega asjaolu ei ole üldteadaolev (see kontroll toimub vaikimisi, sellist olukorda peaaegu kunagi ei esine), ega vastaspool ei võta asjaolu omaks (omaksvõtt peab olema piisavalt selge ja dokumenteeritud). Seejärel tuleb tõendite hindamise kaudu asjaolu tuvastada. Ka tõendite puhul määrab pool, mis asjaolu ta millise tõendiga tõendada soovib. Kohus uurib tõendeid ainult nende asjaolude tuvastamiseks, mida pool määrab. Kohus tõenditest ise asjaolusid ei otsi. Tõendite hindamisel võib vastaspool piirduda tõendi esitanud poole tõendile vastuväidete esitamisega (näiteks, et tõend on ebausaldusväärne, võltsitud vms). Isegi siis, kui vastaspool ei esita ühtegi nõ vastutõendit saab kohus asuda seisukohale, et asjaolu ei ole tõendatud, kui tõendamiseks kohustatud poole poolt esitatud tõendid ei ole kohtu hinnangul piisavad. Kui maakohus tuvastab kõik asja lahendamiseks olulised asjaolud, on suurem tõenäosus, et apellatsioonikohus teeb ise uue lõpplahendi, isegi siis, kui ringkonnakohus maakohu õigusliku käsitlemisega ei nõustu. Tuvastatud asjaolude pinnalt õigusliku käsitlemise esitamine on kohtu ülesanne ja kohus ei ole poolte õiguslike väidetega seotud. Samas, kui kohus soovib asja lahendada sellisest õiguslikust käsitlemisest lähtuvalt, millest kumbki pool ei lähtunud ja mida kumbki pool ei mõistnud, tuleks kohtul sellisele võimalusele menetluses viidata ja anda võimaluse esitada sellega seoses väiteid ja tuua esile uusi asjaolusid.

Kui kohtuotsus võiks tunduda mittejuristile pikk ja keeruline või liialt õiguslik, siis võib lisada kohtuotsuse põhjendava osa päris esimeseks lõiguks lõigu, milles kohus võtab ühes lõigus vaidluse olemuse ja vaidluse lahenduse põhjused kokku. Selliseid kokkuvõtteid teevad teinekord nii ajakirjanikud kui ka menetlusosalised, aga nemad teevad seda reeglina mitte erapooletult vaid oma vaatenurgast lähtuvalt. See oleks koht, kus kohus saaks vaidluse ise kokku võtta ja esitada oma lihtsa ja lühikese kokkuvõtte ja põhjenduse. Näiteks „*Käesolev vaidlus puudutab seda, kas maja ostja saab nõuda hüvitist selle eest, et maja ei vasta sellele, mida ostja pidi müügilepingu alusel saama. Peale seda, kui kohus viis kohtumenetluse läbi, selgitas pooltele mida on vaja tõendada ja millest asja lahendamine sõltub ning hindas tõendeid, jääb hagi siiski rahuldamata, sest ostja ei tõendanud, et majal olid etteheidetavad puudused ajal, mil ostja sai maja enda kätte*“.

5. Otsuste erijuhtumid

5.1 Tagaseljaotsus

5.1.1 Sissejuhatuses märkida, et tegemist on tagaseljaotsusega;

- 5.1.2 Resolutsioonis märkida võimalus esitada kaja.
- 5.1.3 Tunnistada tagatiseta viivitamata täidetavaks (vt TsMS § 468 lg 1 p 2).
- 5.1.4 Kirjeldav osa peaks sisaldama nõude kirjeldust, et saaks hiljem hinnata, ega samas asjas uuesti kohtusse ei pöörduta.
- 5.1.5 Tagaseljaotsusest peavad nähtuma tagaseljaotuse tegemise eeldused. Eristada tuleb nõ protsessuaalseid eeldusi (kostja ei vastanud hagile või ei ilmunud kohtuistungile) ja põhjendusi, millest nähtub, et kohus on kontrollinud, kas hagi on hagi toodud asjaoludel õiguslikult põhjendatud. Tagaseljaotsuse kontrollimise huvides võiksid protsessuaalsed eeldused alati kirjas olla, sh viitega menetluskokkuleppele, millega hagi kostjale kätte toimetati ja millest alates vastamistähtaeg kulgema hakkas vms. Soovitav oleks ka see, kui kohus paneks kirja põhjendused, millest nähtub, et hagi rahuldamine oli hagi toodud asjaoludel õiguslikult põhjendatud.
- Hageja faktiväited loetakse omaks võetuks, kuid hagi peab olema õiguslikult põhjendatud. Õiguslikult põhjendamata hagi tuleb jätta rahuldamata. Miski ei kohusta kohut tegema sisulise otsuse asemel tagaseljaotsust.
- 5.2. Vaheotsus.
- Vaheotsuse eesmärk on menetlusökonoomia – vaheotsus tuleks teha ainult siis, kui sellest muutub menetlus kiiremaks ja odavamaks. Juhul, kui maakohus peaks tegema vaheotsuse ja leidma, et nõue on aegunud, puuduvad põhjused, miks seda ei võiks vormistada lõppotsusena.
- 5.3. Osaotsuse (vt ka TsMS § 450) tegemisel eraldada nõuded selliselt, et osaotsuse tegemisega paralleelselt saaks jätkuda menetlus ning osaotsuse vaidlustamine menetluse jäänud nõuete menetlemist ei takistaks.
- 5.4. Hagita menetluse lõpplahend.
- 5.4.1 Menetlusosalised on avaldaja ja puudutatud isikud;
- 5.4.2 kaebetähtaeg on 15 päeva;
- 5.4.3 kohus ei ole seotud menetlusosaliste väidetega ega menetlusosaliste poolt esitatud tõenditega;
- 5.4.4 Lõpplahendis tuleb selles käsitleda õigussuhteid kohtuotsusele omasel viisil, sh tuleb lahendada menetluskuludega seondud (jaotis ja menetluskulude summaarne kindlaksmääramine ja väljamõistmine või selge otsustus, millega kohus jätab menetluskulude summaarse kindlaksmääramise peale lõpplahendi jõustumist).
- 5.5. Õigeksvõtul põhinev otsus. (NB! Omaksvõtt ja õigeksvõtt on erinevad asjad!)
- 5.5.1 Eeldus on hagi osaline või täielik selgesõnaline õigeksvõtt (kostja selge avaldus, et ta on näiteks nõus maksma hagejale 5000 eurot selle hagi tõttu).
- 5.5.2 Hagi rahuldatakse olenemata sellest, kas nõue oleks õiguslikult rahuldamisele kuulunud või mitte.
- 5.5.3 Otsuse sissejuhatuses märkida, et tegemist on õigeksvõtul põhineva otsusega.
- 5.5.4 Menetluskulud tuleb summaarselt kindlaks määrata.
- 5.6. Täiendav otsus. Täiendava otsuse saab teha üksnes seaduses sätestatud juhtudel (TsMS § 448) ja piirides.

Järgnevalt üks võimalik kohtuotsuse vormistusnäidis:

KOHTUOTSUS

EESTI VABARIIGI NIMEL

Kohus	Harju Maakohus
Kohtunik	
Otsuse tegemise aeg ja koht	.2024. a Tallinn
Tsiviilasja number	2-24-
Tsiviilasi	nõudes
Tsiviilasja hind	...eurot
Menetlusosalised ja nende esindajad	Hageja: (isiku/registrikood); Hageja esindaja: ; Kostja: (isiku/registrikood ,); Kostja esindaja:);
Kohtuistungi toimumise aeg	2024.a

RESOLUTSIOON

1. Rahuldada ...hagi ...vastu ... tuleneva nõude ...summas... väljamõistmiseks.
2. Välja mõista ... põhivõlg summas... ja viivis kuni kohtuotsuse tegemiseni summas ... ja alates xx.yy.zzzz.a tasumata põhivõlalt VÕS § 113 lg 1 lauses 2 sätestatud määras kuni kohustuse kohase täitmiseni.
3. Jätta kostja poolt esitatud xx.yy.zzzz.a toimunud kohtuistungi protokolliga parandamise taotlus rahuldamata.
4. Jätta jõusse xx.yy.zzzz.a ...kohtu poolt rakendatud hagi tagamine, millega seati kostja kinnisasjale, mille registriosa nr on 555, kohtulik hüpoteek.
5. Tagastada kostjale kostja poolt xx.yy.zzzz.a menetluskuludega kohtule esitatud tõendid.

Menetluskulude jaotus ja menetluskulude väljamõistmine

6. Jätta menetluskulud hageja/kostja kanda.
 7. Välja mõista hagejalt/kostjalt hageja/kostja kasuks menetluskulu summas... eurot.
 8. Hüvitamisele kuuluvatelt menetluskuludelt tuleb tasuda viivist VÕS § 113 lg 1 lauses 2 sätestatud määras alates menetluskulude suurust kindlaks tegeva lahendi jõustumisest kuni kohase täitmiseni.
- või Menetluskulude rahalise suuruse määrab kindlaks asjas lahendi teinud maakohus mõistliku aja jooksul peale käesolevas asjas tehtud lahendi jõustumist (TsMS § 177 lg 2 lause 2).

Edasikaebamise kord

Kohtuotsuse peale on menetlusosalisel õigus edasi kaevata Tallinna Ringkonnakohtule 30 päeva jooksul alates otsuse kättesaamisest, kuid mitte hiljem kui 5 kuu möödumisel otsuse avalikult teatavaks tegemisest. Esitatud apellatsioonkaebus võidakse lahendada kirjalikus menetluses, kui kaebuse esitamisel ei taotleta selle lahendamist istungil.

Seaduses sätestatud tähtaja järgimiseks peab menetlusabi taotleja tegema tähtaja kestel ka menetlustoimingu, mille tegemiseks ta menetlusabi taotleb, eelkõige esitama kaebuse. Kaebuse põhjendamiseks või riigilõivu tasumiseks või kaebuses esineva sellise puuduse kõrvaldamiseks, mis on seotud menetlusabi taotlemisega, annab kohus mõistliku tähtaja pärast menetlusabi andmise taotluse lahendamist, kui nimetatud taotlus ei olnud esitatud põhjendamatult või tähtaja pikendamise eesmärgil.

Hageja nõue ja põhjendused

1. Hageja esitas .a Harju Maakohtusse hagi, milles palus ...(hageja selgesti väljendatud nõue/nõuded). Hagiavalduse kohaselt...

Kostja vastuväited

2. Kostja vaidles hagile vastu ...

Kohtu põhjendused

3. Kohus, tutvunud poolte seisukohtadega, et hagi kuulub rahuldamisele/ hagi tuleb jätta rahuldamata.

Hageja esitas kostja vastu kohtusse hagi, milles tugines sellele, et hageja laenas kostjale raha ning et kostja ei ole hagejale raha tagastanud. Seega võiks olla tegemist laenulepingust tuleneva laenu tagasinõudmise hagiga, mis võiks rahuldamisele kuuluda VÕS § 108 lg 1 ja § 396 lg 1 alusel. Vastava nõude rahuldamiseks peavad esinema järgmised eeldused.

4.

5.

Menetluskulude jaotus

6. TsMS § 162 lg 1 sätestab, et hagimenetluse kulud kannab pool, kelle kahjuks otsus tehti. Lähtudes TsMS § 162 lg 2 ja 3 jätab kohus hageja menetluskulud täies ulatuses kostja kanda. Kohus ei teinud asja menetlemisel TsMS § 143 sätestatud asja läbivaatamise kulusid.

Järgnevalt hindab kohus, millised menetluskulud tuleb kostjalt hageja kasuks välja mõista. TsMS § 174 lg 1 kohaselt määrab kohus menetluskulude rahalise suuruse kindlaks menetluskulude jaotuse alusel vajalikus ja põhjendatud ulatuses. Kohus määrab menetluskulude rahalise suuruse kindlaks ka siis, kui menetlusosalised ei esita menetluskulude kindlaksmääramise taotlust, võttes aluseks menetluskulude nimekirja või tsiviilasja materjalid. Käesoleval juhul esitas kostja menetluskulude kindlaksmääramise avalduse, milles palus hagejalt välja mõista järgmised menetluskulud...

Kuna kostja palus menetluskulude kindlaksmääramise taotluses, et kohus märgiks menetluskulude kindlaksmääramise lahendis, et hüvitamisele kuuluvatelt menetluskuludelt tuleb tasuda viivist, tuleb viivise maksmise kohustus menetluskulude väljamõistmise juures määratleda ja vastav taotlus rahuldada (TsMS § 177 lg 4).

Kohtunik

/allkirjastatud digitaalselt/